

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 2/2020

Tampereen Suomi-Unkari Seura ry:n jäsenlehti

30. vuosikerta

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 2/2020

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta	3
Eversti Aladár Paasonen: suomalais-unkarilainen upseeri, tiedustelu- päällikkö ja diplomaatti	5
Järjestyksenvalvoja kouluihin	14
“Unkari on pidettävä käynnissä”	19
Matka Unkariin koronan aikaan	23
Tapahtumia syksyllä 2020	29
Yhdistyksen hallitus 2020	31

KANSI: Unkarissa maskin käyttö on ollut julkisissa liikennevälineissä pakollista jo kuukausia

JULKAISIJA: Tampereen Suomi-Unkari Seura ry.

INTERNET: Tampereen SAuomi-Unkari Seura

TOIMITUKSEN OSOITE: Lindforsinkatu 16 A 40 33720 Tampere

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI: tor.takalo@gmail.com

VASTAAVA TOIMITTAJA: Tenho Takalo

TOIMITUSNEUVOSTO: Irmeli Kniivilä, Jorma Perälä ja Helka Lumiainen

PAINOPAIKKA: Eräsalon Kirjapaino Oy

30. vuosikerta; ilmestyy 2 kertaa vuodessa

Yhdistyksen tilinumero: **FI36 4503 0010 6429 10**

Puheenjohtajan palsta

Vuosi 2020 jää mieliimme koronavuotena. Pandemia tuli keväällä yllättäen, yhtäkkiä ja todellisenä elämäämme. Kesällä sen ote hie- man hellitti, ja uskalsimme jo jonkin verran matkustellakin, eräät jopa ulkomaille asti. Osa jäsenistöstämme ehti käydä myös Unkarissa. Nyt syksyn alkaessa ilmaantuvuus- luvut ovat lisääntyneet ja rajoituksia muu- tetaan lähes viikoittain.

Koronan alettua monet paikat sulkeu- tuivat – niin myös kulttuuritalo **Laikku**, jos- sa tilaisuutemme tavallisesti pidetään. Niin- pä lehtemme tämän vuoden ensimmäisessä numerossa ilmoitetut kevättapahtumat pe- ruuntuivat: maaliskuussa emme pystyneet pitämään vuosikokousta emmekä kuulemaan **Tenho Takalon** esitelmää, mutta kesäkuun alussa, heti Laikun auettua, saimme vuosi- kokous- ja esitelmätilaisuuden pidetyksi. Tuossa kokouksessa hallituksen uudeksi jä- seneksi valittiin **Sini Syrjä Laura Panulan** pyydettyä eroa ulkomailta asumisensa vuok- si. Kaunis kiitos Lauralle ahkerista sihteeri- vuosista kuin myös hallituksen jäsenyydes- tä! Sinin toivotamme lämpimästi tervetul- leeksi! Uskon, että niin hänen Unkarissa asumisestaan ja maan tuntemuksestaan kuin myös monista muista taidoistaan saamme hyvää apua ja ehkä uusia ideoitakin toimin- taamme.

Myös huhtikuun matkailuiltamme pe- ruuntui - samoin kuin myös jäsenistölle tar-

koitettu Unkarin-kierros, jota olimme suun- nitelleet tälle syksylle. Toivottavasti vuoden kuluttua koronavaaraa ei enää ole, ja pääsem- me jälleen jäsenretkellemme tutustumaan Unkarin vähemmän tunnettuihin alueisiin!

Myös jo perinteiseksi tullut lokakuun kolmannen sunnuntain *Sugrifest* on joudut- tu massatapahtumana peruuttamaan. Joitakin videoituja tilaisuuksia kuitenkin järjes- tettäneen. Kun tapaamisia ei ole ollut, olem- me koettaneet pitää toimintaamme esillä mm. Facebookissa ja [www-sivuilla](#). Tutustukaa niihin! Sekä oman yhdistyk- semme että myös joitakin Sugrifestin ohjelmanumeroita voidaan katsella videoina, joten myös *Sugrifestin* Facebookiin kannat- taa silloin tällöin kurkistaa.

Nyt syksyllä haluamme kuitenkin jär- jestää toimintaa ja tapahtumia niin paljon kuin se on mahdollista. Elokuun lopussa vie- timme miellyttävän iltapäivän ja osan iltaakin **Näsijärven Louhennokassa**. Myös yhden lukupiirin pidimme jo syyskuussa ja toinen on suunnitteilla lokakuun loppuun. Vielä ainakaan emme ole peruneet leivon- tapäiväämme (27.11.), joulumyyjäisimme (28.11.) tai pikkujouluamme (11.12.). Toivotaankin, että mainitut tilaisuudet voi- daankin pitää ja tavata näissä tapahtumissa!

Vaikka syksyn toiminta on vasta käyn- nistymässä, on kuitenkin hyvä katsahtaa jo tulevaakin. Tampereen Suomi-Unkari Seu-

ra täyttää ensi vuonna 70 vuotta. Itse syntymäpäivä ajoittuisi jo tammikuun loppuun, mutta odotellaan nyt kuitenkin, miten korona- ja muut asiat etenevät ja katsotaan, millaisia juhlia voimme ruveta suunnittelemaan.

Valtakunnallisen Suomi-Unkari Seuran kymmenenneksi lokakuuta aiottu 70-vuotisjuhla on jouduttu perumaan, ja nyt suunnitellaan sen sijaan 70+1 -juhlia ensi keväälle. Tänä vuonna monet Unkariin liittyvät yhteisöt täällä Suomessa viettävät pyöreitä vuosia. Suomi-Unkari Seuran jo mainitsin.

Meille Unkarin-ystävillä tärkeä ja meillä täällä Tampereellakin monissa ohjelmisissa ja materiaaleissa avustanut Kaisaniemenkatu 10:ssa toimiva *Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus* täyttää tänä vuonna 40 vuotta. Myös *Suomen Kodály-seura* on perustettu 40 vuotta sitten. Pidät kädesäsi *Unkarin Uutiset – Magyar hírek* -lehden 30. vuosikerran toista numeroa. Kirjoituksia tässä lehdessä on vuosien varrella ollut monista aiheista, kirjoittajikin muutamia; vastaava toimittaja on kuitenkin ollut sama: Tenho Takalo. Kaikki tiedämme, että ilman Tenhoa tätä llehteä ei olisikaan. Kiitos, että jaksat ja teet!

Toivotetaan hyvää jatkoa ja menestystä kaikille juhlijoille!

Suomi ja Unkari ovat myös olleet diplomaattisuhteissa jo sata vuotta. Niinpä molempien maiden suurlähetystöt ovat julistaneet kilpailun, jossa etsitään valokuvia ja tarinoita Suomessa sijaitsevista Unkariin liittyvistä paikoista ja asioista – ja vastavasti Unkarissa olevista Suomi-kohteista.

Kilpailuaikaa on vuoden loppuun. On kiinnostavaa nähdä, mitä kaikkea löytyykään!

Vaikka ajatuksemme ymmärrettävästi usein ovatkin koronassa, on kuitenkin hyvä yrittää löytää muutakin tekemistä ja ajattelamista. Keväällä monet innostuivat mm. lenkkeilystä ja luonnosta. Myös syysluonto kauniine ruskineen on lenkkien ja matkustuksen arvoinen. Jos säät eivät ulkoilua salli, voi sisätiloissakin vapaa-ajalla tehdä monia Unkariin liittyviä asioita mm. lukea hyviä unkarista suomennettuja kirjoja tai seuramme lehteä, katsoa unkarilaisia filmejä, kuunnella unkarilaista musiikkia jne.

Suomi-Unkari Seura julisti keväällä jäsenkyselyn. Siihen voi vielä kuukauden verran vastata. Kerro siinä, mihin suuntaan haluaisit Suomi-Unkari Seuraa kehitettävän.

Muistetaan siis pitää hyvät turvavälit, huolehditaan hyvästä käsihygieniasta, käytetään maskeja – yritetään elää niin normaalia elämää kuin tänä koronasyksynä suinkin voimme. Toivottavasti tämän vuoden syksyysi mahtuu myös joitakin Unkariin liittyviä asioita. Käypä ensimmäiseksi vaikka Facebook-sivullamme ja katso jokin sieltä löytyvä unkarilainen lyhytfilmi!

Hyvää, tervettä ja koronatonta syksyä kaikille lukijoillemme! Pidetään huolta toisistamme – tai kuten Unkarin koronatieidotteen lopussa sanotaan: *Vigyázzunk egymásra!*

Irmeli Kniivilä

Eversti Aladár Paasonen – suomalais-unkarilainen upseeri, tiedustelupäällikkö ja diplomaatti

Eversti Paasonen oli Suomen itsenäisyysajan alun kansainvälisimpiä upseereja. Hän oli verenperinnöltään suomalais-unkarilainen. Nimeen törmää usein, kun tutkii Suomen sotien aikaista armeijan päämajan historiaa. Koska Paasonen toimi myös Suomen ja Unkarin suhteen lähentämiseksi, lienee syytä olettaa, että monet suomalaiset Unkarin ystävät halusivat saada hänestä tietoa. Yritän tässä kirjoituksessa antaa jonkinlaisen kuvan Aladár Paasosesta.

Koska Paasonen vaikenen monista asioista, ei hänen vaiheitaan pystytä kuvaamaan perinpohjaisesti. Paras hänestä oleva elämäkerta on Martti Turtolan teos. Paasonen elämän vaiheista ovat kirjoittaneet myös sekä Paasonen itse että hänen tyttärensä; molemmat kirjoitukset ovat valitettavasti puutteellisia. Paasonen vaikenen yllättävän monista elämänsä vaiheista. Ehkä hän aikoi kirjoittaa itsestään myöhemmin enemmän, mutta kuolema ehti ennen.

Aladár Antero Zoltán Béla Guyla Árpád Paasonen syntyi lahjakkaan ja työteliään suomalais-ugrilaisen kielitieteen professorin **Heikki Paasonen** ja hänen unkarilaisen **Mária**-vaimonsa poikana Budapestissa v. 1898 ja kuoli Yhdysvalloissa v.

1974. Isänsä tavoin Aladár oli työteliäs ja kielellisesti hyvin lahjakas. Aikalaistodistusten mukaan hän hallitsi suomea, unkaria, saksaa, ranskaa ja venäjää täydellisesti sekä hyvin ruotsia ja englantia. Paasonen oli perehtynyt myös eräisiin muihin eurooppalaisiin kieliin. Unkari oli hänelle toinen kotimaata, hän oleskeli siellä paljon lapsuudessaan ja kävi myöhemminkin usein virkamatkoilla. Mahdollisuuksiensa mukaan hän oleskeli myös usein vaimonsa kotikaupungissa **Nagykörösissä**, jossa hänen vaimonsa ja kolme lastaan olivat sota-aikana enemmän kuin Suomessa. Aladár oli jo kouluvuosinaan kiinnostunut kielten lisäksi humanistisista aiheista, musiikista ja taiteista, ja näyttikin jo siltä, että hänestä tulee isänsä tavoin humanististen tieteiden tutkija, mutta hänestä tulikin sotilas.

Sotilasuran alku

Paasonen sotilasura alkoi 19-vuotiaana abiturienttina Suomen itsenäistymiseen liittyvässä vuoden 1918 vapaus-/sisällissodassa, kun hän liittyi Pohjois-Hämeen rykmentin I pataljoonaan. Jo seuraavana päivänä hänet määrättiin ryhmän johtajaksi. Pataljoonan komentaja oli virolainen majuri **Hans**

Eversti Aladár Paasonen (1898–1974)

Kalm, jota pidettiin itsepäisenä johtajana.

Kalmilla oli erityisen huono maine julttien sodankäyntitapojen sekä sotavankien laittomien teloitusten takia. Ei tiedetä, missä määrin Paasonen joutui osallistumaan näihin tapauksiin tai miten hän niihin suhtautui. Joka tapauksessa Paasonen nousi pataljoonan adjutantiksi, ja komentaja antoi hänestä hyvän lausunnon, jossa kuvasi Paasonen osoittautuneen monissa taisteluissa urhoolliseksi ja kylmähermoisen neuvokkaaksi sotilaaksi.

Kalm ehdotti Paasonen ylentämistä reservin vänrikiksi ja suositteli koulutettavak-

si aktiiviupseeriksi. Humanistisista harrastuksistaan huolimatta Paasonen jäikin armeijaan, ja kouluttautuminen ja palvelu joukko-osastoissa alkoi. Paasonen kävi itsenäisen Suomen kadettikoulun ensimmäisen vuosikurssin ja sai kadettikersantin arvon. Kerrotaan, että hän edellytti kurssille myöhemmin tulleilta kadeteilta oman nimensä täydellistä osaamista oikeassa järjestyksessä ja unkarilaisten nimien oikeaa ääntämistä, joten hän lienee ollut ylpeä nimestään.

Menestyksellisen joukko-osastopalvelun jälkeen hänet kielitaitoisena 22-vuotiaana kapteenina lähetettiin koulutettavaksi Ranskaan. Suoritettuaan siellä ensin alemman kurssin hänet hyväksyttiin oppilaaksi *École Supérieur de Guerre*n, Ranskan maineikkaaseen sotakorkeakouluun, jossa samaan aikaan oli oppilaina mm. **Charles de Gaulle**. Perusteellisen sotakoulutuksen hyvin suoritaneena ranskalaiset ylensivät Paasonen yleisesikuntamajuriksi, mutta Suomessa Paasonen sai majuriksi ylennyksen vasta parin vuoden kuluttua. Hyvän koulutuksen saanut mies sai viran heti Suomen yleisesikunnassa, jossa hän joutui osallistumaan moninaiisiin maan puolustusta koskeviin selvityksiin.

Paasonen oli sitä mieltä, että Neuvostoliitto tulee varmasti hyökkäämään Suomen kimppuun heti kun se tuntee itsensä kyllin vahvaksi. Selvityksissään hän otti esiin mm. kysymyksen suojajoukkojen käytöstä pääjoukkojen edessä. Jos hyökkääjä on kovin ylivoimainen, tärkeintä on varustaa päälinja hyvin ja mahdollisimman suurella syvyydellä tuhlaamatta liiaksi voimia suojajoukkojen taisteluihin. Tämä osoittautuikin relevantiksi sekä talvisodassa että ehkä jollain tavalla myös kesäkuussa 1944 venäläisten suur-

hyökkäyksen alussa. Venäläisten hyökkäykset tapahtuivat paljon suuremmin voimin kuin tuolloin 1920-luvun loppupuolella vielä osattiin odottaa. Paasonen suunnitteli myös armeijan huollon kehittämistä sekä koulutusta varten huoltopataljoonan perustamista. Sellainen perustettiin, ja Paasosesta tuli tämän pataljoonan menestyksekkäs komentaja. Vuonna 1929 hänet ylennettiin everstiluutnantiksi.

Paasonen tehtävien kansainvälistyminen

Vuonna 1931 venäjää sujuvasti puhuva Paasonen komennettiin sotilasasiamieheksi Moskovaan. Tehtävä oli hänelle monestakin syystä mieluinen. Ensinnäkin Paasonen seurasi suurella mielenkiinnolla Neuvostoliiton ilmavoimien ja panssariaseiden nopeaa kehitystä. Hän tutustui muiden maiden edustajiin ja kävi heidän kanssaan mielenkiintoisia keskusteluja. Toisaalta hän nautti myös Moskovan runsaasta kulttuuritarjonnasta: teatterista, baletista ja konserteista sekä Moskovan museoista. Paasonen muisteli mielellään myös keskustelujaan marsalkka **Tuhatsevskin** kanssa. Paasonen kertoi marsalkalle, että tässä virtaa osin suomalaista verta. Tämän kunnian Tuhatsevski sanoi ottavansa mieluusti vastaan. Kummatkin herat soittivat viulua ja marsalkka kertoi jopa rakentavansakin niitä. – Tuhatsevski tuomittiin myöhemmin kuolemaan vuoden 1937 näytösoikeudenkäynnissä.

Paasonen komennettiin vuonna 1934 Berliiniin, mutta tuo komennus ei kestänyt kovin kauan. Suomeen palannut Paasonen työskenteli mm. esikuntatehtävissä ja sota-

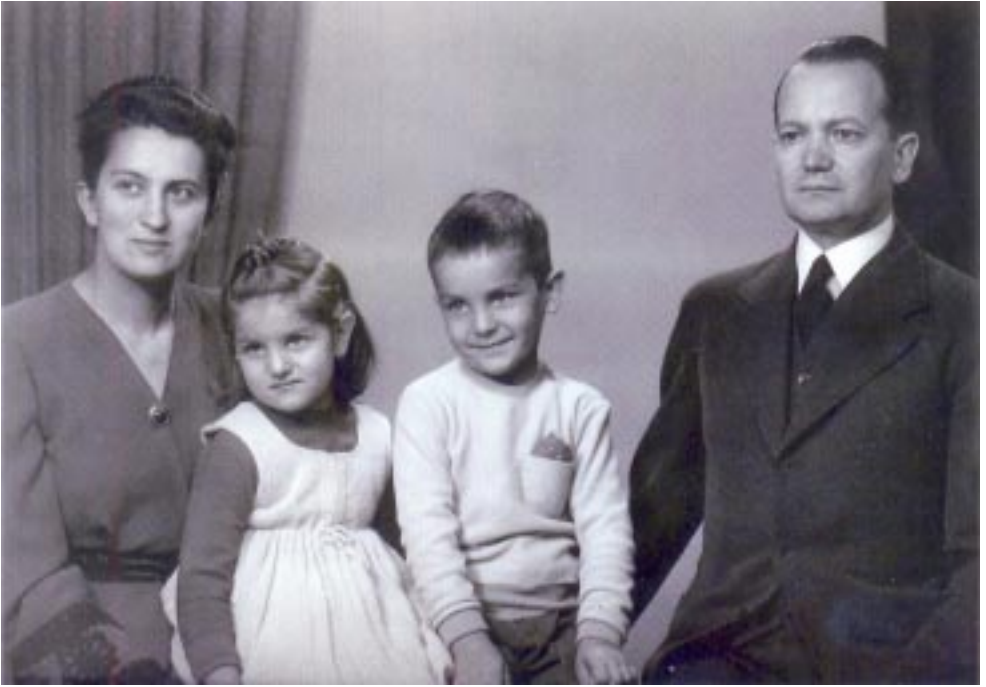
korkeakoulussa johtajan apulaisena, koulutusohjelmien laatijana ja luennoitsijana. Vuonna 1937 **Kyösti Kallion** tullessa tasavallan presidentiksi Pasosesta tuli presidentin vanhempi adjutantti. Samassa virassa hän oli myös **Risto Rytin** aikana, mutta erosi valtion palveluksesta vuonna 1945, jolloin **Mannerheim** oli presidenttinä. Hän sai kuitenkin välillä pitkiäkin virkavapaita muita tehtäviään varten. Kun Paasonen vuonna 1937 ylennettiin everstiksi, hän oli tuolloin Suomen nuorin eversti.

Vuoden 1939 neuvottelut

Neuvostoliiton kanssa

Neuvostoliiton kutsuttua Suomen valtuuskunnan Moskovaan keskustelemaan konkreettisista alueellisista kysymyksistä Paasonen nimettiin siihen sotilasasiantuntijaksi. Valtuuskuntaan ei nimetty johtavia poliitikkoja kuten Baltian maat olivat tehneet vastaavassa tilanteessa. Haluttiin tehdä selväksi, että tärkeät kysymykset harkitaan kotimaassa eikä valtuuskuntaa kannata painostaa ratkaisuihin. Valtuuskuntaa johti **J. K. Paasikivi**, jonka venäjän kielen taito oli ajan saatossa päässyt rapistumaan. Vielä huonompi oli myöhemmin mukaan tulleen **Väinö Tannerin** venäjän taito. Näin he joutuivat hieman alakynteeseen, kun isännät Stalin ja **Molotov** edellyttivät, että neuvotellaan venäjäksi.

Paasonen ja toinen avustaja **Johan Nykopp** sen sijaan hallitsivat molemmat hyvin venäjää. Keskustelujen kuluessa Paasonen kysyi – todennäköisesti varovai-

Paasoset, Flóra-äiti, Tuli (Tuulikki), Ali (Heikki, myöh. Henry) sekä isä-Aladár) perhekuvassa ilmeisestikin Ruotsissa Stella Polaris -operaation jälkimainigeissa. Aino-tytär puuttuu kuvasta.

sen Paasikiven kauhuksi – miten täällä keskustellaan alueista, vaikka Stalin on todennut, ettei Neuvostoliitto halua tuumaakaan vieraan valtion maita eikä luovuta vaakaakaan omaansa. Stalin selitti isällisesti, että Suomen kanssa halutaan vain vaihtaa alueita, kun taas Puolalta Neuvostoliitto otti vain takaisin omia alueitaan. Hän oli myös korostanut, etteivät Neuvostoliiton saamat tukikohdat Baltiassa merkitse mitään vaaraa niiden itsenäisyydelle. – Baltian maat me-

nettivät kuitenkin pian itsenäisyytensä!

Neuvostoliitto piti kiinni siitä, että Hankoon tulisi saada Neuvostoliiton tukikohta. Paasonen ihmetteli, miksi sinne halutaan ilmavoimien yksikköjä ja panssariosasto. Stalin antoi Paasoselle “hyvän neuvon”, ettei lentoaseen merkitystä tule aliarvioida.

Paasonen oli laatinut huolellisen muistion, jossa tarkasteltiin Neuvostoliiton sotilaallisen aseman merkittävää parantumista sen saatua Baltian tukikohdat. Stalin totesi siihen, ettei hän käy sotatieteellisiä keskusteluja eikä Neuvostoliitto ole tyytyväinen saavutettuun tilanteeseen. – Voi olla, että Paasonen jäi Stalinin ja Molotovin mieleen kiusallisia kysymyksiä esittävänä epäluuloisena suomalaisena upseerina.

Myöhemmin mm. **Urho Kekkonen**

esitti, että Suomen olisi pitänyt olla myönteväisempi, jotta talvisota olisi vältetty. Paasonen oli tästä jyrkästi eri mieltä. Myönteväisyydestä olisi seurannut hänen mielestään vain uusia vaatimuksia, kuten Baltian maille kävi.

Paasonen talvisota – Kansainliitossa

Kun Suomi ei taipunut, Neuvostoliitto aloitti talvisodan. Paasonen olisi halunnut mennä rintamalle, mutta hän oli tuolloin Kansainliitossa avustajana. Siellä Suomen tavoitteena oli, että Kansainliitto tuomitsisi Neuvostoliiton hyökkäyksen ja Suomi saisi ainakin moraalista tukea ja sitten ehkä helpommin Kansainliiton jäsenmailta konkreettista apuakin.

Tämä tavoite onnistui, ja Paasonen oli mukana myös Pariisin neuvotteluissa, joissa käsiteltiin aseapua Ranskalta ja Englannilta sekä yritettiin saada avustavia sotavoimia Suomeen. Aseapua tulikin ja joukkojen siirrostakin keskusteltiin, mutta sitten Suomi teki erillisrauhan kovin ehdoin. Englantilaisten ja ranskalaisten joukko-osastojen mahdollisesta tulosta Skandinaviaan ja Suomeen oli kuitenkin Suomelle merkittävä hyöty: Neuvostoliitto luopui **Kuusisen** nukkehallituksesta ja suostui neuvottelemaan Suomen hallituksen kanssa, sillä se ei halunnut joutua sotaan länsivaltojen kanssa.

Perhe-elämää Unkarissa ja Suomessa

Paasonen oli mennyt naimisiin itseään 20

vuotta nuoremman unkarittaren kanssa, joka oli kotoisin Nagykorösistä. Paasonen oli ollut nuorena jonkun aikaa naimisissa suomenruotsalaisen naisen kanssa, mutta sitten hän oli elänyt pitkään vapaana miehenä omistautuen töilleen. Kerrotaan, että Paasonen rakastui ensi näkemältä tulevaan vaimoonsa, mutta rakastumisen kohteelle, **Flóra Ilona Bartalle*** tilanne ei ollut niin helppo. Hänen vanhempansa eivät aluksi olleet lainkaan innostuneita tyttärensä lähenytymisestä kaukaisen maan 20 vuotta vanhempaan mieheen. Aviopari heistä kuitenkin tuli vuonna 1938. Sota ei alussa koetellut Unkaria yhtä pahoin kuin Suomea, vaan siellä olivat rauhallisemmat olot monta vuotta. Paasonen kasvava perhe viettikin sota-aikana paljon aikaa Nagykorösissä, mistä Flóran vanhemmat olivat riemuissaan. Paasonen oli hyvin kiittollinen perheensä turvapaikasta. Nagykorösissä Paasonen tuli ilmeisesti laajemminkin tunnetuksi positii-visella tavalla, koska sinne on 2012 pystytetty hänen muistomerkkinsäkin. – Mainittakoon, että Paasonen pariskunta asui jonkin aikaa myös presidentin linnassa, ja viehättävä Flóra ystäväystyi rouva Kallion kanssa. Unkarissa sodan kärsimykset alkoivat toden teolla vuonna 1944, kun ensin Saksa ja sittemmin neuvostoarmeija miehitti Unkarin. Hävitys vyöryi maan yli ja Unkari alistettiin vuosikymmeniksi sosialistiseen diktatuuriin.

Vuoden 1940 lopussa Kyösti Kallion ero presidentin tehtävästä oli erikoinen tapaus. Presidentti oli lähdössä kotiinsa Ni-

*) Paasoset käyttivät erityisesti ulkomailla kirjoitusasua Bartha.

valaan, mutta Helsingin asemalla hän sai sairauskohtauksen ja tuupertui kuolleena adjutanttinsa Paasosen käsivarsille.

Paasosen jatkosota: rintamakomentajasta päämajaan

Kun jatkosota alkoi vuonna 1941, Paasonen halusi rintamalle ja Mannerheim määräsikin hänet jalkaväkirykmentti 5:n komentajaksi. Rykmentti taisteli ensin menestyksellä Karjalan kannaksella ja määrättiin sitten Itä-Karjalaan. Täällä alkeellisissa ja erittäin vaikeissa maasto- olosuhteissa rykmentti ei suoriutunut kaikista tehtävistään. Tämä johtui ehkä osittain siitä, että Paasonen ei ollut hyökkäysvaiheessa arvostetun hyökkäyshaluisen ja häikäilemättömän komentajan kaltainen, vaan hän toimi joskus varovaisesti. Paasonen henkilökohtaista rohkeutta ei kukaan arvostellut, mutta komentajana hänen ei katsottu kuitenkaan menestyneen erikoisen hyvin.

Marsalkka Mannerheimin luottamus Paasoseen säilyi, ja hän kutsui Paasonen päämajan tiedusteluosaston päälliköksi vuonna 1942. Tiedusteluosaston radioliikenteen jaostolla oli erinomainen kyky murtaa vihollisen radioliikenteen salaukset. Jaostolla ja sen taitavalla johtajalla, evers-tiluutnantti (myöh. eversti) Reino Hallamaalla oli oli hyvät, jo sotaedeltäneillä vuosikymmenillä syntyneet kansainväliset yhteydet, mutta Mannerheim tarvitsi tehokasta tietotulvan suodattajaa, Paasosta. Hän halusi, että tiedusteluosasto pitää vihollisen ohella paremmin silmällä myös Saksaa, ja

siinä olisi hyvä hankkia tietoja myös unkarilaisten Saksaa koskevista mielipiteistä.

Vaikka Unkari oli Suomen tavoin Saksan rinnalla sodassa Neuvostoliittoa vastaan ja vaikka Unkari joutui ehkä Suomeakin enemmän varomaan Saksaa, sillä oli kuitenkin Suomea paremmat mahdollisuudet hankkia Saksaa koskevia tietoja. Mannerheimillä oli vaikea suhde kansallissosialistiseen Saksaan samoin kuin Paasosellakin, joka oli suuri Ranskan ystävä. Kumpikin heistä oli jo varhain alkanut epäillä, että Saksa häviää sodan ja Suomi joutuu suuriin vaikeuksiin.

Paasonen luomassa suhteita Unkariin ja tiedustelupäällikkönä

Vuonna 1937 Suomi ja Unkari solmivat kulttuurisopimuksen, joka ratifioitiin seuraavana vuonna. Allekirjoitustilaisuudessa Paasonen oli jo mukana Suomen opetusministerin johtamassa valtuuskunnassa. Toteutusta varten perustettiin sekakomitea, ja kummankin maan pääkaupungissa oli alakomitea, joita johtivat maiden opetusministerit. Paasonen kuului alakomiteaan ja sen työvaliokuntaan ulkoministerön edustajana. Tähän vaikutti varmaan hänen kielitaitonsa ja asemansa presidentin adjutanttina.

Järjestelyllä vahvistettiin pääasiassa jo vuosikymmenen vallinnut tilanne. Sopimuksen yhteydessä maat sitoutuivat siihen, että vuosittain vuoden lokakuun kolmantena lauantaina kouluissa omistetaan tunti suomalais-ugrilaiselle heimotyölle. Sopimuksessa oli paljolti kysymys myös rahasta. Sotavuosina rahasta tietenkin oli kova

puute, mutta toimintaa jatkettiin mahdollisuuksien mukaan. Sekakomitean tehtävänä oli valmistaa ohjelma suomalais-ugrialaisten kansojen sukulaisuuden kannalta mielenkiintoisiin tutkimuksiin, jotka soveltuisivat molempien maiden tiedemiesten yhteistyöhön. Niinpä tiedemiesten, opettajien ja opiskelijoiden vaihtoa tuettiin. Rahaa annettiin myös sopiviksi katsottujen kirjojen kääntämiseen. Vuonna 1942 ilmestyi **Unkarin kirja**. Unkarin kirjallisuuden suuri klassikko, **Imre Madáchin** *Ihmisen murhenäytelmä* ilmestyi sodan lopussa. **Unkarin runotar** käsitti 150 unkarilaista runoa suomeksi käännettynä. Tuolloin puhuttiin mielellään heimoaatteesta, nykyään taas mieluummin kielisukulaisuudesta.

Talvisodan aikana suuri määrä unkarilaisia vapaaehtoisia tuli auttamaan Suomea talvisodassa. He olivat koulutettavina, mutta eivät ehtineet rintamalle. Ahdistettu Suomen kansa noteerasi kuitenkin unkarilaisten vapaaehtoisten suuren määrän, mikä vahvisti osaltaan maiden ystävyyttä Suomessa. Myös unkarilaiset noteerasivat laajemmin entistä enemmän suomalaisen kielisukulaisen maan taistellessa itsenäisyydettään suurta ylivoimaa vastaan.

Kun Paasosesta oli tullut tiedustelupäällikkö, Mannerheim lähetti hänet jälleen kerran Unkariin. Siellä Paasonen keskusteli Unkarin valtionhoitajan, amiraali **Miklós Horthyn** kanssa molempien maiden Saksan suhteesta. Kuten Mannerheim ja Paasonen, myös Horthy oli kriittinen kansallissosialismia kohtaan ja epäluuloinen Saksan aikeista. Unkari lähti sotaan Horthyn mukaan ”ainoastaan pakosta”.

Paasonen tapasi myös Unkarin tiedustelupalvelun johtajan ja muita korkeita up-

seereja, joista monet vielä luottivat Saksan voittoon. Tiedustelupalvelun johtaja, eversti **Géza Ujszászy** oli kuitenkin pessimistinen. Hänestä unkarilaisjoukoille oli annettu itärintamalla hoidettavaksi liian laaja lohko, joukot oli puutteellisesti varustettu ja koulutettu. Hän ennakoiki, että sen seurauksena unkarilaisjoukolla tulee musertava tappio, kuten sitten myöhemmin tapahtuikin. Paasonen arvosti Ujszászya suuresti ja raportoi Mannerheimille tarkoin hänen mielipiteensä.

Jatkosodan päätösvaihe ja Stella Polaris -operaatio

Paasonen joutui raportoimaan sotatilanteesta myös eduskunnalle keväällä 1943. Hänen esityksensä oli niin pessimistinen, että hänet pakotettiin jäkikäteen vesittämään lausuntoaan, koska siitä nousi häly ja Saksakin kiinnostui asiasta. Paasonen alkupe räinäinen esitys vastasi oletettavasti kuitenkin myös Mannerheimin näkemystä.

Karjalan kannaksella Neuvostoliitto aloitti 10.6.1944 suurhyökkäyksen. Se aiheutti sellaiset tappiot Suomen armeijalle, että tuli tarve saada aikaan rauha. Käytiin kovia taisteluja, joista suurin oli jopa Pohjois-Euroopan historian suurin, *Tali-Ihantalan* taistelu. Taistelut kuluttivat kuitenkin myös Neuvostoliiton hyökkääviä sotavoimia niin rajusti, ettei Neuvostoliitto – kenraali **Adolf Ehrnroothin** myöhemmin esittämän arvion mukaan – olisi enää samoilla joukoilla pystynyt Suomea voittamaan. Joka tapauksessa Tali-Ihantalan taistelu oli Suomal-

le torjuntavoitto, joka pysäytti Neuvostoliiton hyökkäyksen. Stalinille oli tärkeämpää saada joukkonsa mukaan Keski-Euroopassa ja Baltiassa käytäviin taisteluihin kuin Suomen täydellinen miehittäminen. Niinpä Suomi solmi jälleen kovin ehdoin erillisrauhan Neuvostoliiton kanssa.

Yhtenä vaatimuksena oli, että Suomen piti ajaa Lapissa olevat saksalaisjoukot pois, ja näin syttyi vielä Lapin sota saksalaisia vastaan. Unkari oli vielä sodassa Saksan rinnalla ja siksi Suomen yhteys Unkariin katkesi, kun maista nyt tuli toisilleen vihollisvaltioita. Kansalaisten välinen ystävyyden tunne kuitenkin säilyi, ja yhteyttä maiden välillä ryhdyttiin myöhemmin rakentamaan Suomen ja sosialistisen Unkarin välillä.

Sodan ollessa loppuillaan Paasosen käskystä toteutettiin ns. *Stella Polaris* -operaatio, jolla päämajan tiedustelujaoston aineistoa ja henkilökuntaa siirrettiin Ruotsiin tarkoituksella jatkaa toimintaa siellä, jos Neuvostoliitto miehittäisi Suomen. Operaatio epäonnistui osittain siksi, että varovainen Ruotsi ei sellaista tiedustelutoimintaa omalla maaperällään hyväksynyt. Ruotsi oli valmis ottamaan oman tiedustelunsa palvelukseen vain pienen osan maahan tullutta kärkekipään henkilökuntaa. Osa aineistosta kopioitiin, lopulta se myytiin ja rahat käytettiin mm. työtä vaille jääneen henkilökunnan tarpeisiin. Ei ole tiedossa, missä määrin Paasonen tai toimintaa käytännössä johtanut eversti Hallamaa saivat osansa rahoista.

Paasosen elämänvaiheet sodan jälkeen

Sodan loputtua Paasonen erosi valtion pal-

veluksesta ja lähti todennäköisesti Mannerheimin kehotuksesta vapaaehtoiseen maanpakoon, joka kesti hänen elämänsä loppuun saakka. Tiedetään, että Stella Polaris -operaation takia kommunistien johtamaksi muuttunut Suomen valtiollinen poliisi etsi Paasosta, mutta ei ole varmaa, oliko se ainoa syy. Kerrotaan Molotovin sanoneen, että Paasonen pitäisi saada sotaoikeuden tuomitavaksi. Paasonen meni Ruotsin kautta Ranskaan. Väitetään, että Neuvostoliitto olisi vaatinut Ranskalta hänen luovuttamistaan. Paasonen meni sitten Espanjaan ja hän oli perheineen Sveitsissäkin monta vuotta. Siellä hän toimi Mannerheimin uskollisimpana seuralaisena ja tämän muistelmien varjo-
kirjoittajana. Muistelmat valmistuivat vuonna 1951, vain viikkoa ennen Mannerheimin kuolemaa.

Paasonen siirtyi myöhemmin Yhdysvaltoihin ja toimi ennen eläkkeelle siirtymistään CIA:n palveluksessa toimien mm Länsi-Saksassa. Paasosen toimista ulkomailla tiedetään kuitenkin varsin vähän. Paasonen kuoli Yhdysvalloissa vuonna 1974, hänet tuhkattiin ja tuhkat haudattiin Helsinkiin.

Paasosta tutkineiden mielipiteitä kohteestaan

Martti Turtola tuntuu kirjassaan lähtevän siitä, että Paasosen pelko venäläisten aikeita kohtaan olisi ollut ylireagointia. Siinä ettei hän koskaan enää tullut Suomeen, saattoi Turtolan mielestä olla myös katkeruutta, koska hänen palveluksiaan isänmaalleen ei ollut otettu tarpeeksi huomioon eikä häntä, etevää vuoden 1937 nuorinta everstiä kos-

kaan ylennetty kenraalikuuntaan.

Tätä vastaan puhuu ainakin Paasosen lesken kertoma. Flóra Bartha Paasosen mukaan presidentti Urho Kekkosesta olisi josain vaiheessa kysytty, voisiko Paasonen tulla Suomeen, mutta vastaus olisi ollut kielteinen. Jos tämä on totta, olisi kiinnostavaa tietää, mistä presidentin kielteinen kanta johtui. Pelkäsikö hän, että asiasta voisi nousta ulkopoliittisia suhteita häiritsevä häly? Turtola kritisoi enemmän ja poikkeava asioita esittäessään Paasosen mistelmissään esittämistä näkökohdista, kun taas Nevalainen myötäilee enemmän Paasosen muistelmia.

Kirjallisuutta:

Martti Turtola: Mannerheimin ristiriitainen upseeri: Eversti Aladár Paasosen elämä ja toiminta; WSOY, 2012.

Petri Nevalainen: Marskin tiedustelija. Eversti Aladár Paasosen tarina; Helsinki kirjat, 2012.

Järjestyksenvalvoja kouluihin

2. kesäkuuta 2020 Unkarin parlamentti sai käsiteltäväkseen kouluväkivallan lopettamista ja ehkäisemistä varten tarvittavia lainmuutoksia koskevan hallituksen esityksen.

17. heinäkuuta 2020 julkaistiin Unkarissa sisäministeriön asetus koulujen järjestyksenvalvojista. Taustalla oli huoli koulujen työrauhasta. Sekä opettajia että oppilaita oli suojeltava väkivaltaisesti käyttäytyviltä oppilailta, opettajia lisäksi lastensa opintomenestykseen tyytymättömiltä vanhemmilta.

Kysymys oli aiheuttanut runsaasti julkista keskustelua niin tiedotusvälineissä kuin sosiaalisessa mediassakin. Parin viime lukuvuoden aikana sosiaalisessa mediassa on myös jaettu oppilaiden kuvaamia ja opettajia kompromettoivia videoita. Eräässä kaksi oppilasta tarkoituksellisesti ärsyttää provosoituvaa opettajaansa. Jäävuoren huippu oli tapaus, jossa oppilas vuonna 2019 puukotti opettajaansa luonnontieteen kokeessa saamansa keskinkertaisen arvosanan takia. – Nyt hyväksytyyn asetuksen seurauksena koulun järjestyksenvalvojasta tuli koulun henkilökuntaa.

Asiantuntijat ja poliitikot eri linjoilla

Koulujen järjestyksenvalvontaa koskevan lain parlamenttikäsittely oli läpihuutojuttu. Hallituksella ei ollut huolta esityksen läpimenosta, vaikka osa säädöksestä vaati 2/3 enemmistöä. Hallituspuolueiden lisäksi oikeistolainen Jobbik tuki esitystä, kun taas lähinnä vihreitä edustava LMP ja vasemmistolainen MSZP äänestivät tyhjää. Tämän takia lain vastustajat ihmettelivätkin, miksi kukaan ei vastustanut sitä, että kouluihin tulisi ”patukoin, käsiraudoin ja kaasusumuttimin varustettuja järjestyksenvalvoja” eli eläkkeellä olevia poliiseja.

Poliitikot siis hyväksyivät ajatuksen, että joissakin kouluissa yleisen turvallisuuden, järjestyksen ja työrauhan ylläpitoon tarvitaan koulujen aiemman henkilökunnan rinnalle erityisiä järjestyksenvalvoja. Keskustelussa kriittisiä mielipiteitä eivät olekaan esittäneet poliitikot, vaan tutkijat; lähinnä sosiologit ja kasvatustieteilijät.

Päätöksen kritisoiijat moittivat ennen kaikkea sitä, että ratkaisu tehtiin kovin nopeasti ja puutteellisen tiedon varassa. Viimeisimmät koulujen työrauhaa ja koulussa esiintyvää väkivaltaa koskevat tutkimukset ovat vuosikymmenen takaa; selvitysten ponttimena olivat tuolloinkin esille nousseet ta-

paukset. Sittemmin julkisuuteen on tämän tästä noussut uusia vastaavia tilanteita. Kriitikkojen käsityksen mukaan tilastotietojen perusteella kouluväkivalta ei kuitenkaan ole lisääntynyt, esim. nuorisorikollisuus on vuosikymmenessä lähes puolittunut.

Hallituksen ratkaisu: kuri ja valvonta

Asia aktualisoitui tämän vuoden alussa Mátra-vuoriston lounaisosassa sijaitsevan **Gyöngyöspatan** tapahtumien johdosta. Siellä koulujen työrauhan nimissä romanilasten koulunkäynti oli vuosia eriytetty omiin luokkiinsa, jotta unkarilaistautaiset lapset voisivat opiskella rauhassa ilman opitunnit täyttäviä kurinpito-ongelmia.

Tämä tulkittiin syrjinnäksi ja oikeuden päätöksellä viime kädessä valtio tuomittiin maksamaan romanilapsille tuntuvat korvaukset. Tapaus kuohutti sosiaalista mediaa – ja hallituspuolueita – ja nosti esille myös koulujen työrauhan ja turvallisuuden. Ongelman ratkaisemiseksi Fideszin kansanedustaja **László Horváth** nimettiin pääministerin erityisvaltuutetuksi, *megbízott*; Gyöngyöspata kuuluukin Horváthin vaalipiiriin. Hänen tehtäväkseen tuli tehdä tällaisia konfliktitilanteita koskeva selvitys sekä esittää sellaisia ratkaisuehdotuksia, joilla vastaavien tilanteiden toistuminen voitaisiin estää.

Arvostelijoiden mielestä itse selvitys jäi puolitiehen, mutta ratkaisuksi erityisvaltuutettu löysi eläköityneiden poliisien palkkaamisen kouluihin vartijoiksi. Järjestyksen ylläpidon korostaminen ja romanien sekä romanilasten aiheuttamien ongelmien

ratkaiseminen kurinpidolla lienee ollut sekä ehdotuksen tekijän että monen äänestäjän mielestä tervetullut ratkaisu. – Ei ihme, että tämä oli myös Jobbik-puolueen mieleen, sillä juuri ”romanirikollisuuden”, *cigánybűnözés*, ottaminen vaaliteemaksi nosti heidät aikanaan parlamenttiin. – Arvostelijoiden mielestä tässä Fidesz ryhtyikin siis hyödyntämään samaa teemaa.

Kouluväkivalta ja koulujen puutteellinen työrauha on Unkarissakin aito ongelma. Jo vuosikymmen sitten tehdyissä tutkimuksissa havaittiin, että ongelmia aiheuttivat erityisesti luokan yli-ikäiset oppilaat sekä vanhemmat, jotka halusivat opettajat tilille lastensa huonoista arvosanoista. Lisäksi ongelmia esiintyi erityisesti ammatillisen koulutuksen puolella, yleissivistävässä koulutuksessa tapaukset olivat satunnaisia.

Kouluväkivalta: onko se sosiaalinen ongelma ...

Nuoren oppivelvollisuus päättyy peruskoulun suorittamiseen tai oppivelvollisuusikärajan saavuttamiseen. Luokalle jääneiden ongelman ratkaiseminen on osoittautunut kuitenkin vaikeaksi. Tiedetään, että tällaiset oppilaat tulisi erityisjärjestelyin eli mm. räätelöidyn opintosuunnitelman avulla saada suorittamaan peruskoulu loppuun. Ratkaisuksi on kuitenkin otettu oppivelvollisuusiän alentaminen! Nuoren integroitumisen nyky-yhteiskuntaan vaikeutuu kuitenkin, mikäli peruskoulukin on jäänyt kesken.

Ilman erityistoimenpiteitä oppilas turhautuu ja monet turvautuvat aggressioon. Suoraa yhteyttä väkivaltaisen käytöksen ja heikon sosiaalisen aseman välillä ei unka-

rilaistutkimuksissa kuitenkin voida osoittaa. Sen sijaan kylläkin oppilaan ympäristön aggressiivisia toimintamalleja suosiva alakulttuuri sekä perheen tausta yhdessä ovat tekijöitä, jotka myötävaikuttavat tällaisen käyttäytymisen omaksumiseen.

Kriitikot korostavat, että kouluväkivalta ja työrauhaongelmat eivät siis ole vain pedagoginen ja kurinpidollinen ongelma, vaan kompleksinen yhteiskunnallinen ilmiö, joka edellyttää myös monitahoisia toimenpiteitä. Niissä kouluissa, joissa tällaisia ongelmia on, olisi perehdyttävä oppilasaineksen sosiaaliseen taustaan. Täten määrättyisivät myös ne toimenpiteet, joilla eliminoitaisiin perheiden köyhydestä tai syrjäytymisestä koituvat haitat.

Oppilaiden sosiaalisen taustan tuntemus auttaisi myös ennakoimaan mahdollisesti tulossa olevia ongelmia. Tilanteen eskaloituminen voitaisiin siis välttää ennalta ehkäisevin toimenpitein ja näin vähentäisivät myös työrauhaongelmat. Näin on myös toimittu jo yli vuosikymmenen ajan, kun luotiin koulun järjestyksenvalvontaan keskittynyt ohjelma ja yhteensä lähes 200 koulussa on myös toiminut rikollisuuden ehkäisyyn erikoistunut neuvontapalvelu.

... vai kurin puutetta?

Unkarin nykyinen hallitus on sen sijaan pyrkinyt ratkaisemaan ongelman rikoslain muutoksella, jotta 12 vuotta täyttäneitä voitaisiin rangaista, jos he vastustavat julkisia tehtäviä, *közfeladat*, hoitavia henkilöitä eli suomalaisittain virkamiehiä ja viranomaisia. 12-vuotias koululainen osaa ehkä arvioida, että opettajan kimppuun käyminen johtaa rangaistukseen, mutta tajuaako hän, että kyse

on samalla viranomaisen vastustamisesta, josta voi seurata tuntuva rangaistus.

Arvostelijoiden mielestä vielä heinäkuussa moni järjestyksenvalvontaa koskeva kysymys oli auki. Valvojan saaminen kouluun edellyttää rehtorin tekemää hakemusta. Lähes 300 peruskoulua ja 200 ammatillista oppilaitosta lähetti tällaisen hakemuksen sisäministeriöön. Ammattikouluista siis yli puolet haluaisi uuden järjestyksenvalvojan.

Tämän uuden työntekijän toimivalta suhteessa rehtorin ja opettajien harjoittamaan työrauhan ylläpitoon oli kuitenkin vielä kesällä arvostelijoiden mielestä epäselvä. Kenen näkemys on ensisijainen, jos järjestyksenvalvoja katsoo oppilaan käytöksen olevan rikoslain alaista rangaistavaa toimintaa ja opettajakunnan jäsenet ovat toista mieltä? Ja olisiko aiemmin vakavien rikosten kanssa tekemisissä ollut poliisi taipuvainen omavaltaisuuksiin ja aiheuttaisivatko järjestyksenvalvojan toimenpiteet vakavamman konfliktin kuin opettajien harjoittama kurinpito? Mikäli fyysisestä väkivallasta ei ole kyse, opettajat – ja erityisesti rehtorit – haluaisivat sanoa erimielisyyksien syntyessä ”viimeisen sanan” sen suhteen, mihin toimenpiteisiin ryhdytään. – Näin siis näkevät tilanteen arvostelijat.

Kouluväkivalta ja sen ratkaiseminen

Opettajat tunnustavat, että koulujen työrauhaongelma ja kouluväkivalta on tosiasia. – Rehtorin pyynnöstä koulun ulkopuolelta tulevat järjestyksenvalvojat ovat ratkaisu akuuttiin ongelmaan, mutta pitkällä tähtäyk-

sellä kestäviä ratkaisuja saadaan aikaan vain pedagogisen asiantuntemuksen avulla. Järjestyksenvalvoja on paikallaan väkivalta-tilanteen rauhoittamisessa. Myös tieto koulun ”uudesta viranomaisesta” ehkäisee ennalta fyysisen väkivallan käyttöä koulun tiloissa.

Arvostelijoiden mielestä tärkeämpiä olisivat olleet pitemmällä aikavälillä saatavutettaviin muutoksiin pyrkivät toimenpiteet. Tällaisia olisivat mm. kouluihin palkattavat lastensuojeluun perehtyneet sosiaalityöntekijät, koulupsykologit sekä kouluun tarpeen mukaan palkattavien koulu- tai opetusavustajien, *pedagogiai asszisztens*, lisääminen. Kouluille annettaisiin mahdollisuus soveltaa myös sellaisia ehkäiseviä kurinpitotoimia, kuten mahdollisuus oppilaan määräämiseen erottamiseen ja konfliktinhallinnan ohjeistuksen laatiminen.

Kaikki nämä toimenpiteet, kuten yhteiskuntaan sopeutumista edesauttavat ohjelmatkin, tuottavat tulosta vasta vuosien kuluttua. Niistä ei voi saada välitöntä poliittista hyötyä, mikä päätöksen arvostelijoiden mielestä näyttää olleen hallituksen ensisijainen tavoite.

Hallituksen ja parlamentin toimien arvostelijoiden mielestä ”häiriökäyttäytyminen” koulussa, kuten työrauhan rikkominen, verbaalinen ja fyysinen väkivalta, ovat seuraus jostakin syvemmällä olevasta ongelmasta. Siksi koulujen järjestyksenvalvojista päättäessään Unkarin parlamentti olisi valinnut lyhyemmän ja helpomman tien, mutta kieltäytynyt samalla näkemästä todellisista ongelmista. – Ehkä tämä oli myös hallituksen poliittista taktikointia. Toisaalta keskustelussa esitettyjen tieteellisten argumenttien takana voi yhtä lailla nähdä poliit-

tista taktikointia.

Suomalaisen on vaikea arvioida, kuinka suuri osa edelläolevasta asiantuntijakritiikistä on itse asiassa hallituksen poliittista arvostelua. Suomalaisittainkin osallisuus ja syrjäytyminen ovat inhimillisen ja yhteiskunnallisen toiminnan tärkeitä määrittäjiä. Olenko yhteiskunnan täysivaltainen toimija vai olenko ulkopuolelle jäänyt – tai joutunut – ongelmatapaus, roska? Käsitteinä eksklusio, inkluusio ja integraatio ovat kovin ”oppineita”, mutta jokaisen koululaisen tulisi kokea, että hän on luokassa muiden kanssa tasaveroinen toimija, jota ei sosiaalisista tai muista syistä sysätä ulkopuolelle. Tällä tavoin koululaisesta kehittyä myös aikuinen, joka kykenee integroitumaan yhteiskuntaan.

Järjestyksenvalvojen koulutus alkoi elokuussa

Koulujen järjestyksenvalvojen koulutus käynnistyi elokuun alussa. Tuolloin tosin todettiin, että Budapestin lisäksi neljässä läänissä tehtävään halukkaita eläkeläisiä ei ollut ilmoittautunut riittävästi. Kaikkiaan ilmoittautuneita oli elokuun alussa n. 1500, mutta soveltuvuuskokeiden jälkeen tapahtuneessa valinnassa koulutukseen hyväksyttiin hakijoista kolmannes. Kun noin 500 valtion koulua oli ilmoittanut tarvitsevansa järjestyksenvalvojan, koulutukseen hyväksytyjen määrä olisi toki riittävä, mikäli kaikki suoritaisivat koulutuksen hyväksyttävästi ja kysyntä ja tarjonta olisi alueellisesti tasapainossa. Tämä tavoite ei kuitenkaan toteutunut Budapestin eikä neljän muun läänin osalta.

Tiedotusvälineille kerrottiin elokuun puolivälissä, että koulutuksen laajuus oli 120 tuntia, jonka aikana suoritettaisiin neljä välikoetta. Koulutukseen kuuluu pedagogis-psykologinen perusjakso sekä rikoksien ehkäisyyn, konfliktien hallintaan ja järjestyksen ylläpitoon liittyvät valmentavat ja käytäntöön perehdyttävät jaksot. Järjestyksenvalvojan kelpoisuuden saadakseen osallistujien on suoriuduttava hyväksyttävästi joka jaksosta tai moduulista sekä suoritettava menestyksekkäästi koulutuksen päätötkoe.

Pedagogis-psykologisen jakson koulutuksen tarjoaa Inhimillisten voimavarojen ministeriö (EMMI), asiantuntijat rikoksien ehkäisyyn liittyvään koulutukseen etsii kansallinen rikoksien ehkäisyyn perehtynyt virasto, *Nemzeti Büntmegelőzési Tanács*. Järjestyksenvalvonnan opetuksessa käytetään läänien poliisihallinnon asiantuntijoita. – Työnsä aloittavien valvojen bruttopalkka on 220–230000 forinttia eli samansuuruinen tai hivenen pienempi kuin nuorten opettajien alkupalkka, mitä on myös kritisoitu.

Lehtien saaman informaation mukaan järjestyksenvalvojen tehtävänä on nimenomaan koulujen järjestyssääntöjen mukainen järjestyksenvalvonta. Työssään he voivat käyttää kulloisenkin tarpeen ja tilanteen vaatimissa rajoissa pamppua, käsirautoja ja kaasuspraytä. Toiminta on rajoitettu kuitenkin nimenomaan vain koulun alueella ja koulutuntien aikana tapahtuvaksi.

Mm. päiväkodeissa, peruskoulussa sekä yleissivistävässä ja ammatillisessa lukiassa annettavasta koulutuksesta (*köznevelés*) vastaava valtiosihteeri **Zoltán Maruza** totesi 17. elokuuta lehdistölle, että

kouluissa ilmennyt väkivalta on yleistynyt erityisesti maan koillisissa lääneissä. Hänen mukaansa kuitenkin kaikkialta maasta löytyy yksittäisiä kouluja, joihin järjestyksenvalvojan sijoittaminen on perusteltua. Lakimuutoksen hyväksymisen jälkeen EMMI ilmoitti, että 1. syyskuuta järjestyksenvalvoja aloittaa työnsä 288:ssa julkisessa, yleissivistävässä oppilaitoksessa sekä 203:ssa ammatillisessa oppilaitoksessa.

Eniten järjestyksenvalvoja tulee olemaan tässä vaiheessa Borsod-Abaúj-Zemplénin läänissä Koillis-Unkarissa ja Lounais-Unkarin Somogyn läänissä. Vaikka Koillis-Unkarin saikin leijonanosan järjestyksenvalvojista, ei esim. nuorisorikollisuudessa ole havaittu vastaavia alueellisia eroja. Alueelliset erot ovat sen sijaan suuria, kun verrataan koulujen määrää ja järjestyksenvalvoja koskevien hakemusten määrää ja po. ministeriön päätöksiä. – Näyttää siis siltä, että on läänejä, joissa uskotaan järjestyksenvalvojen tulon kouluihin ehkäisevän kouluväkivaltaa, ja läänejä ja kaupunkeja, joissa tähän suhtaudutaan varauksellisesti.

(Artikkeli on kirjoitettu elokuun puolivälissä kerätyn tiedoin.)

Tenho Takalo

“Unkari on pidettävä käynnissä”

Unkarin ‘pääministerin ilmoitus’ parlamentille

Suomen eduskunnassa on käytössä ‘pääministerin ilmoitus’, menettely, jossa pääministeri kertoo hallituksensa jonkin asian suhteen toteuttamista toimenpiteistä. Eduskunta keskustelee asiasta, mutta siitä ei äänestetä. – Unkarissa on käytössä samanlainen menettely, ennen päiväjärjestyksen mukaisen parlamenttityöskentelyn alkamista, pääministeri käyttää puheenvuoron, *fel-szólalás*, josta parlamentti keskustelee.

21. syyskuuta Unkarin pääministeri käytti tällaisen puheenvuoron. Se liittyi useaan ajankohtaiseen kysymykseen, kuten Unkarin ja EU:n suhteisiin ja maan talouteen. Tärkeässä asemassa oli myös pandemia, josta pääministeri kertoi seuraavan:

Olemme selvinneet vaikeasta ajanjaksosta ja edessämme on vaikea ajanjakso. Historia ei tunne toista vastaavaa Aasiasta liikkeelle lähtenyt pandemia, joka on saapunut Eurooppaan ja myös Unkariin.

Tänä aamuna (21.9.) kerättyjen tietojen mukaan maailmanlaajuisesti 31 miljoonaa

ihmistä on saanut tartunnan ja pian miljoona on menettänyt sen takia henkensä.

Uusia tartuntoja on rekisteröity uusimpien tietojen mukaan Venäjällä 5960, Englannissa 4429, Tšekissä 2044, Hollannissa 1916, Saksassa 1685 ja Itävallassa 1637.

Meitä huolestuttaa erityisesti se, että Itävallassa sairaalaan joutuneiden määrä on yhdessä vuorokaudessa kasvanut 35 %. Itävalta on ollut meille – ja tulee olemaan jatkossakin – eräänlainen laboratorio: mikä tapahtuu siellä, tapahtuu hiukan myöhemmin myös meillä. Siksi tuohon lukuun on suhtauduttava vakavasti.

Muistutan edustajatovereilleni, että rekisteröimme Unkarissa ensimmäisen tartunnan 4. maaliskuuta, ja koska rokotetta ei tuolloin ollut – eikä ole tänäänkään – ja vastassa oli meille tuntematon vihollinen, meillä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin viruksen leviämisen hidastaminen. Strategiamme ideana oli ajan voittaminen; toisaalta, jotta oppisimme tuntemaan vastustajamme ja toisaalta, jotta ehtisimme saada terveydenhuoltojärjestelmämme asianmukaiseen valmiustilaan.

Orbán:
Voitimme
ensimmäisen
taistelun!

Keväällä maamme siirtyi viikossa uuteen, aiemmin tuntemattomaan toimintamalliin. Aloitimme puolustautumisen nopeammin kuin monet muut Euroopan maat; tuolloin virusta ei vielä ollut edes esiintynyt Unkarissa. Perustimme jo 31. tammi-kuuta operatiivisen ryhmän (oik. esikunnan, *törzs*), sillä tiesimme, että se, joka voittaa aikaa, voittaa elämää.

Kiitos professori Káslerille, joka oikeaan aikaan tajusi, että tuo meille tuolloin vielä outo virus olisi vaarallinen Unkarille. Ensimmäiset viikot olivat shokki, mutta maa piti pintansa. Voitimme ensimmäisen taistelun!

Todellakin voin puhua meidän kaikkien puolesta. Terveystienhuoltojärjestelmämme, jota niin usein tapamme kritisoida, panetella ja epäoikeudenmukaisesti halveksia, kykeni puolustamaan kansalaisia. Ensimmäinen sana onkin juuri siksi kiitoksen [sana]. Kiitos lääkäreille, virologian asiantuntijoille ja hoitajille. Osoitan kiitokseni myös maan johtavalle ylläleäkärille Cecília Müllerille ja koko operatiiviselle ryhmälle. Ministeri Káslerin ja ministeri Pintérin työtä kiitän myös erikseen.

Tuo on jo historiaa. – Viruksen toinen aalto on [nyt] täällä, olemme sen keskellä, tämä oli odotettavissa ja olemme tätä odotaneet. Tämäkin [aalto], kuten ensimmäinen aalto tuli ulkomailta, ihmiset toivat viruksen mukanaan maahan. Tämä on pandemia, elämme globaalissa maailmassa. Emme nauti vain sen [globalisaation] siunauksesta vaan saamme osamme myös viruksen kaltaisista haasteista.

Toinen aalto toi mukanaan uusia rajoituksia

Tuon parlamentin tietoon, että syksylä 2020 olemme kahdesta syystä valmiimpia vastarintaan kuin maaliskuussa 2020:

- o käytössämme ovat kevään puolustautumisesta saadut kokemukset
- o toteutimme kesällä oikea-aikaisesti ja menestyksellä kansallisen konsultation.

Kansallisessa konsultatiossa kansalaiset yksituumaisesti viestittivät hallitukselle, että Unkari on pidettävä käynnissä, *Magyarországnak működnie kell*.

Ihmiset odottavat puolustautumisen ohella meiltä sitä, että virus ei lamauttaisi heidän jokapäiväistä elämäänsä. Se tarkoittaa sitä, että virusta vastaan on puolustauduttava siten, että ikäihmisten elämää, päiväkotien ja koulujen toimintaa suojellaan samanaikaisesti kuin työpaikkoja puolustetaan.

Tämä on toinen taktiikka kuin keväällä, meillä on myös toinen sotasuunnitelma, tulemme vastaamaan toisella tavalla kuin teimme ensimmäisen aallon aikana. Tänäpäin ei tarvitse huolehtia siitä, tulevatko kaikki [kansalaiset] samaan tarvitsemansa hoidon.

Hallitus on operatiivisen ryhmän esityksestä tehnyt seuraavat päätökset:

- o Kun ihmiset ovat tuoneet viruksen mukanaan ulkomailta, pidämme edelleen voimassa aiemmat matkustamista koskevat rajoitukset; katkaisemme viruksen leviämisreitit maahamme.
- o Teemme pakolliseksi hengityssuojaimen laajamittaisen käytön joukkoli-

kenteen ja kauppojen ohella sisätiloissa järjestettävissä tilaisuuksissa, elokuvateattereissa, terveydenhuolloyksissa ja sosiaalitoimen toimitiloissa, virastojen asiakaspalvelutiloissa ja valtionhallinnon keskitetyissä palvelupisteissä, (*kormányablak*).

- o Sille, joka laiminlyö hengityssuojaimen käyttöpakon noudattamista, langetetaan 50000 forintin (n. 140 euron) sakko. Olen jo tehnyt aloitteen tätä koskeväksi lainsäädännön muutokseksi, jotta rangaistuksen määrääminen olisi mahdollista.
- o Sairaaloita ja vanhusten hoitolaitoksia koskeva työllisyyslaki tulee voimaan.
- o Lokakuuta alusta lähtien kouluissa tulee pakolliseksi lämmön mittaaminen aamuisin niin opettajilta kuin oppilailta.
- o Koulurakennuksiin voivat tulla sisälle vain opettajat ja oppilaat sekä erikseen määrättyyn rajaan saakka ensimmäisten luokkien oppilaiden vanhemmat.
- o Koronavirustestit hinnoitellaan todellisten kustannusten mukaan; maksimihinta on 19500 forinttia (n. 55 euroa).
- o Ne taas, jotka haluavat ottaa influenssarokotuksen, saavat sen ilmaiseksi.
- o Huvittelupaikat ja ravintolat on suljettava iltaisin kello 23.

Hyvät naiset ja herrat. Tilanne on se, että ihmiselämän pelastaminen ei ole vain

lääkäreiden ja hoitajien vaan meidän kaikkien tehtävä. Puolustamiseen osallistuvat kaikki, ja todellakin nyt meistä kaikista riippuu, kuinka menestyksekkääksi tämä puolustautuminen osoittautuu.

Nuorten on ymmärrettävä, että tällä hetkellä erityisesti he kuljettavat ja levittävät mukanaan virusta, silloinkin, kun he eivät edes ole havainneet saaneensa tartuntaa. Elleivät he noudata rajoituksia, he saattavat

vanhukset ja sairaat vaaraan erityisesti omassa perhepiirissään ja lähiympäristössään. Pyydämme heitä, siis nuoria, että he eivät unohtaisi sitä, että vaikka he – toivon mukaan – pystyvätkin itse menestyksekkäästi taistelemaan virusta vastaan, niin vanhukset ja sairaat voivat

siihen sortua. Pyydämme: Ajetelkaa vanhempienne ja isovanhempienne!

Näen, luen, että monia askarruttaa kysymys siitä, kuinka suureksi terveydenhuoltoa koskeva rasitus voi kasvaa, siis se rasitus, jonka terveydenhuoltojärjestelmämme on kestävä, ja kestäkö järjestelmämme tätä maksimaalista rasitusta. Voin kertoa teille, että matemaatikkojen, virologien ja lääkärien laskelmien mukaan huonoimmassa skenaariossa 200000 ihmistä voi saada Unkarissa samanaikaisesti tartunnan. Tällaisessa tilanteessa – aiempien kansainvälisten kokemusten mukaan – 16000 ihmistä joutuu samanaikaisesti sairaalahoitoon ja 800 ihmistä joutuu hengityskoneeseen.

On makuasia, kuinka pitkälle itsekin uskoo matemaatikkoja ja lääkäreitä, mutta varmuuden vuoksi kaksinkertaistan tartunnan saaneiden määrän. Silloin Unka-

Vakuutus terveydenhuolto- järjestelmän kestävyydestä

rin terveydenhuoltojärjestelmän on suoriuttava tilanteesta, jossa tartunnan saaneita on 400000, jossa sairaaloissa tarvitaan, ei 16000 vaan 32000 vuodepaikkaa ja jossa hengityskoneita ei tarvitse 800 potilasta vaan moninkertainen määrä.

Tällä hetkellä Unkarin sairaaloissa on 66000 vuodepaikkaa, ja jos on tarpeen, voimme tarjota lisää [vuodepaikkoja] tarpeen mukaan avtavissa kenttäsairaaloissa.

Kevään aikana valmisteltu [terveydenhuollon kestokyvyn varmistava] johtosuunnitelma, *vezénylési terv*, on voimassa. Sen ideana on, että jos jonkin tietyn sairaalan kapasiteetti ylittyy, vastuu sairaanhoidosta siirtyy seuraavaksi määrätylle taholle, johon muista terveydenhuollon laitoksista ohjataan työntekijöitä, lääkäreitä, ja teknikoita. Jokaisella laitteelle ja sitä käyttävälle henkilölle on paikkansa!

* * * * *

Edellä pääministeri viittasi kansallisen konsultaation, *nemzeti konzultáció*, tuloksiin. Konsultoinnin idea on vuodelta 2005. Silloin Orbánin I hallitus halusi selvittää vuoden 2006 parlamenttivaaleja varten kansalaisten mielipiteitä vaaliteemoistaan.

Nykyumuotoiset kyselykaavakkeet otti käyttöön Orbánin II hallitus, paperisten kyselylomakkeiden rinnalle on sittemmin tullut myös online-vastaamisen mahdollisuus. Kyselyissä, johon kuuluu noin 10 kysymystä, esitellään parilla virkkeellä itse asia ja sen jälkeen esitetään suljettu kysymys: Oletteko samaa mieltä, että ... Tänä vuonna kyselyn kohteena oli pandemian vaikutukset unkarilaiseen yhteiskuntaan. Nyt halli-

tus halusi tietää, miten pandemiaa vastaan tulisi suojautua ja millaisia toimia hallitukselta odotettiin.

Konsultaatio ei ole mielipidekysely eikä tulos ole tieteellisesti relevantti. Mm. tilastotieteilijät ja mielipidemittausten asiantuntijat ovat kritisoineet menettelyä.

Unkarin hallituksen soveltama konsultaatiomenettely lieneekin ensi sijassa tavoitteiltaan poliittinen. Se tarjoaa erityisesti hallitusta tukeville ryhmille mahdollisuuden vaikuttaa tai antaa näille ainakin vaikuttamisen illuusion. Se on myös hallituksen kannalta tärkeä vuoropuheluväylä äänestäjien ja hallituksen sekä hallituspuolueiden välillä.

*Käännös ja kommentti
Tenho Takalo*

Matka Unkariin koronan aikaan

Keväällä 2020 *Covid-19* -virusepidemia ilmestyi maailmaan ja Suomeen. Tiedotusvälineet ilmoittelivat lähes päivittäin uusista määräyksistä, rajoituksista ja suosituksista. Maat sulkiivat rajojaan ja matkustus väheni vähenemistään. Juhani ja minä päätimme – 70 vuotta täyttäneinä – kuitenkin lähteä 7. heinäkuuta katsomaan, mitä rakkaaseen Unkariimme kuuluu. Muiden tavaroiden lisäksi pakkasimme myös kasvomaskeja ja käsidesiä autoomme.

Kohti etelää ja Länsi-Unkaria

Matkamme alkoi Helsinki-Tallinna -laivalla, Silja-Europalla, jossa myös yövyimme. Näin pääsimme heti aamulla klo 8 lähtemään kohti etelää. Ensimmäinen läpikulkumaa oli **Viro**, sitten **Latvia**, **Liettua** ja **Puola**, jossa yövyimme **Varsovassa**. Laivalla ja hotellissa korona otettiin todesta; käsidesiä oli hyvin saatavilla ja myös turvaväleistä pidettiin huolta. Puolassa oli maskipakko kau-poissa, käsiä pesimme aina kun oli mahdollista. Seuraavana päivänä lähdimme ajamaan taas aikaisin ja matka jatkui **Krakovaan** ja sieltä Slovakian **Banská Bystricaan**. Koh-ta olimmekin jo Unkarin puolella, siellä ajoimme **Györin** ja **Szombathelyn** kautta Unkarin kotiimme, **Bajánsenyen** kylään

asti. Meitä ei pysäytetty eri valtioiden rajoilla eikä passejämme kysytty muualla kuin Helsingissä, kun ajoimme laivaan. Huolto-aseilla, hotelleissa, ravintoloissa ja kau-poissa käytimme maskia. Meillä oli auton tupakansytyttimeen liitettävä vedenkeitin, jolla saimme halutessamme kuumaa juotavaa matkan aikana, ruokailut hoidimme turvalliseksi katsomissamme ravintoloissa.

Kesäistä hiljaiseloa ja karanteenia kotikylässä

Poikkesimme matkalla **Szombathelyssä** kaupassa, josta ostimme ruokatarvikkeita useammaksi päiväksi. Bajánsenyen kodissamme olimme ensimmäiset pari viikkoa omaehtoisessa kotikaranteenissa eli päivät kuluivat lähinnä rentoutuen sekä puutarhahommia tehden. Ihana lämpö ja aurinko hemmottelivat meitä, söimme joka päivä ulkona, jossa grillasimme lihaa, makkaraa ja maukkaita tomaatteja, sipulia, kesäkurpitsaa ym. Naapurit toivat meille gulassikeittoa, sieniä, kurkkuja, perunoita, kananmunia ja jopa pakastettuja lihapihvejä. Olemme onnellisia ja kiitollisia ihanista unkari-laisista naapureistamme.

Ihmettelimme jälleen, miten nopeasti kaikki siellä kasvaa, niin ruoho kuin naapu-

“Puolimatkan krouvissa” matkalla Herendiin. Kuvassa Helka Lumiainen kormendiläisine ystävineen. Ravintolaan on luotu maalaistunnelmaa koristelautasin, vanhaa rakennustapaa jäljittelevin rakentein sekä rustiikkisin huonekaluin.

rin vihanneksetkin. Naapurit olivat huolehtineet tontistamme hyvin, mutta oli meille sentään jätetty viiniköynnösten ylimääräisten oksien ja onnenpensaan leikkausta. Aina rakennuksissakin jotain korjattavaa löytyy; yksi seinä saunarakennuksessa vaati vielä muraussaumojen uusimista ja yksi rännikin oli alkanut vuotaa. Toki sisähommiakin löytyi, oli pyykin pesua ja silitettävää tai sitten leipomista ja säilömistä. Kurkkuja tuli säilötyä kaksi isoa purkillista Suomeen tuota-

vaksi. Aprikoosihilloa keitimme myös, mutta ei niin paljon kuin yleensä. Tänä vuonna aprikoosit olivat meidän paikallisella hedelmätorillakin huomattavasti kalliimpia kuin aiempina kesinä. Tarjolla oli Balatonin rannoilta asti tuotuja aprikooseja, kun oman kylän puut eivät olleet tuottaneet hedelmiä tänä kesänä.

Elämää karanteenin varjossa

Bajánsenye sijaitsee **Vasin** läänissä, maan läntisimmässä kolkassa eli alueella, jossa on koko ajan ollut vain vähän tartuntoja. Juttelimme myöhemmin naapureiden kanssa kyseisen, miten heillä on korona-aika sujunut. Kuulemma ihan tavallista elämää ovat viet-

Herendin posliinitehtaan vierailukeskuksessa, *látogatóközpont*, sai tutustua posliiniesineiden käsityönä tapahtuvaan valmistukseen ja maalaukseen.

täneet ja kertoivat, etteivät tunteneet ketään koronaan sairastunutta. Unkarissa 65 vuotta täyttäneet kävivät kaupassa heille määrätynä aikana aamuisin kello 9 – 12. Kaupoissa oli maskipakko niin kuin myös julkisissa liikennevälineissä.

Koronasta huolimatta meillä kävi mieluisia vieraita, kun suomalainen ystäväpariskunta **Pécsin** läheltä **Kiskassasta** tuli luoksemme läntiseen Unkariin. Juttua riitti, kävimme hyvässä lähiravintolassa nauttimassa lounaan, tutustuimme Bajánsenyen reformoituun kirkkoon, sitten oli kiertöajelua ja mukavaa yhdessäoloa sekä tietysti

saunomista. Seuraavana päivänä teimme kauppareissun Slovenian puolelle **Murska Sobotaan** ja paluumatkalla poikkesimme **Moravske Toplicen** lähellä paikallisen viininviljelijän ravintolassa, *vinotekassa*, jossa tutustuimme paikkakunnan viineihin perinteisen liha-juusto-vihannes -ateria-lautasen kera.

Eri paikoissa liikkuessamme olimme hyvin varovaisia ja pysyimmekin terveinä. Sovimme, että me puolestamme lähdemme ystäviemme luokse syksyllä, mutta koronan vuoksi tapaaminen siirtynee ensi vuoteen.

Herend: silmänruokaa ja viininmaistajaisia

Körmendin ystävät olivat järjestäneet meille ihanan yllätyksen, kun he kutsuivat

meidät retkelle **Herendiin**. Runsaan tunnin matka linja-autolla Herendin kuuluisalle posliinitehtaalle sujui mukavasti muiden eläkeläisten kanssa. Oli mukava tutustua matkaseuralaisiin. Perillä Herendissä näimme, miten nämä maailmankuulut, kauniit, käsin tehdyt posliiniesineet valmistuivat. Kasvomaskit oli kaikilla, niin meillä kuin tehtaalla olevilla oppailla ja tuotteita valmistavilla esittelijöillä.

Unkarissa on kolme tunnettua posliinitehdasta: **Herend**, **Hollóháza** ja **Zsolnay**. Herend on yksi Unkarin kansallisiin symboleihin kuuluva kohde, *Hungaricum*. Tämä posliinitehdas sijaitsee Herendin kaupungissa **Veszprémin** läänissä. Tehdas on perustettu vuonna 1826. Posliinitehdas on saavuttanut maailmanlaajuisen maineen näytte-

lyiden sekä saamiensa palkintojen myötä, itseoikeutetusti se on päässyt monien aate-
listen, hallitsijoiden ja kuningasperheiden
astiastojen valmistajaksi.

Vuonna 1948 Herendin posliinitehdas siirtyi yksityisiltä omistajilta, **Farkasházy**-suvulta Unkarin valtiolle. Vuonna 1997 posliinitehdas yksityistettiin ja 75 prosenttia tehtaan omistuksesta siirtyi työntekijöille. Tuotannon kulmakiviä ovat edelleen taitteellisesti korkea laatu ja taitavasti käsin

Alla Somlón vuori (oik. 400 m korkea kukkula), on jo muinoin sammunut tulivuori, joka hallitsee maisemaa. Rinteillä on viinikellareita, taloja, kyliä ja tietysti viiniviljelmiä, jotka vähitellen vaihtuvat tasangon viljapelloiksi.

Somlón kukkulan rinteeseen viininviljelyksiä. Eroosion minimoimiseksi viiniköynnösten rivit eivät kulje “pystysuoraan” kohti kukkulan lakea, vaan kiertävät tavallisesti rinnettä samalla korkeudella.

maalattu runsas koristelu.

Tehtaan nykytuotannon ohella tutustuimme myös Herendin posliinimuseoon, johon on kerätty maailman laajin kokoelma posliiniaarteita. Museossa voi tutustua tehtaan historiaan ja nähdä kauniita esineitä ja astiastoja. Minimanufacturing-tilassa meille esiteltiin videofilmein sekä oppaiden esitleminä, miten esineet valmistetaan ja miten ne maalataan, kun käytetään erilaisia koristelutekniikoita. Lopuksi saimme juoda kahvia ihan aidoista Herendin posliinitehtaan valmistamista kahvikupeista. Alueella on myös turistikauppoja, joista voi ostaa erilaisia Herendin posliiniesineitä. Hinta vain oli niin kallis, että oli parempi unohtaa lapsenlasten tulaisten ostaminen sieltä.

Eläkeläisretkemme ei ollutkaan pelk-

kä Herendin posliinitehtaaseen tutustuminen, vaan pääsimme maittavan lounaan jälkeen vielä tutustumaan erääseen viinitupaan **Somló**-vuorella niin ikään Veszprémin läänissä. Somlón alueella on noin 800 hehtaarin viinikasvatusalue. Suurin osa tästä alueesta on sammuneen tulivuoren rinteillä. Näkymät vuorelta alla oleville tasangoille oli upeat. Viinitupa, johon tutustuimme, oli nimeltään **Molnár Pince**, jonka omistaja, Somlón pormestari otti meidät ystävällisesti vastaan. *Pálinka*-ryypyn jälkeen saimme maistella eri viinejä. Alueella tuotetaan ainoastaan valkoviiniä, lajikkeina mm. **Hárslevelû, Furmint, Juhfark, Welschriesling, Traminer** ja **Chardonnay**-rypäleet. Mielenkiintoinen ja yllätyksellinen tuttavuus oli maistaa saksanpähkinäpálinkaa,

jonka valmistamiseen oli käytetty myös useita eri yrttejä. Tämän pälinkan valmistaminen sekä koostumus on tietysti tarkoin varjeltu salaisuus.

Tarjoilun ja ostosten jälkeen palasimme linja-autollemme, ja niin alkoi kotimatka kohti Kõrmeniä. Monien kiitoksien ja hyvien voimien toivotusten jälkeen erosimme ystävistämme, yleisin toivotus oli ”*Minden jót*”, joka tietysti sisälsi toiveen olla saamatta koronaa jatkossa. Olemme niin iloisia ja kiitollisia, kun olemme saaneet hyviä ystäviä Kõrmenidin Unkari-Suomi -ystävyyssseurasta.

Takaisin Suomeen, mutta milloin uudelleen Unkariin?

Seuraavalla viikolla sitten olikin Suomeen tuotavien ostosten tekoa, puutarhan loppukunnostusta ja siivoilua. Haikein mielin läh-

dimme Suomen-kotiin, sillä nyt Unkarin matkamme oli kestänyt vain neljä viikkoa. Kotimatka sujui hyvin, Latvian rajaviranomainen halusi nähdä passimme ja auton asiakirjat. Toki ajattelimme, että menemme syyskuussa uudestaan poimimaan rypäleitä, tekemään paprikasäilykkeitä, *lescóa*, rypälemehua ja -hyytelöä.

Nyt olemme kuitenkin epävarmoja, pääsemmekö tänä syksynä enää ollenkaan Unkariin vai onko järkevintä oleskella tutuissa Suomen oloissa ja olla varovainen. Tartuntamäärät lisääntyvät jokaisessa Euroopan maassa, Unkari on sulkenut rajansa muilta paitsi oman maan kansalaisilta, Suomen rajatkin sulkeutuvat..... Onneksi meidän tiilestä tehty Bajánsenyen talomme tuskin kaatuu Unkarissa, vaikka emme sinne tänä vuonna enää pääsisikään. Ystävien kanssa olemme facebook-yhteyksissä. Mutta onhan elämää koronan jälkeenkin!

Helka Lumiainen

Tapahtumia syksyllä 2020

- Sugrifest** Suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien kansojen sukukansapäivää Sugrifestiä on vietetty perinteisesti lokakuussa. Tänä vuonna tapahtumaa ei järjestetä yleisötilaisuutena, joten myös Tampereen Suomi-Unkari Seuran markkinointitapahtuma sunnuntaina 18.10. on peruutettu.
- Syynä peruuntumiseen on koronatilanteen mukanaan tuomat kokoon-tumisrajoitukset. Sugrifestiin liittyviä videoita esim. unkarilaisista tavois-ta on suunnitteilla, tähän palataan myöhemmin.
- Seuratkaa Sugrifestin facebook-sivustoa, siellä on saatavilla myös mui-den yhteistyökumppaneiden tuottamaa aiheeseen liittyvää materiaalia.
- Lukupiiri** Syksyn lukupiirit jatkuvat. Seuraava kokoontuminen Viktória Tóthin joh-dolla on sunnuntaina 25. lokakuuta klo 15:30. Keskustelun kohteena on Sándor Márain kirja Kynttilät palavat loppuun. Paikkana on Kulttuurikes-kus Laikun Mäkelän kabinetti.
- Leivontakurssi** Valmistamme unkarilaisia leivonnaisia perjantaina 27.11. klo16-20. Leipomiskurssin järjestämme yhdessä Kalevan lähikirkkoalueen Unkari-piirin jäsenten kanssa Kalevan kirkon keittiötiloissa. Ilmoittautuminen Helka Lumiaiselle 23.11. mennessä.
- Myyjäiset** Järjestämme perinteiset joulumyyjäiset, aika: 28.11. klo 11-13 yhdessä Kalevan lähikirkkoalueen Unkari-piirin kanssa Kalevan kirkon ala-aulassa. Unkari-piiri järjestää jälleen perinteiset arpajaiset. Myyjäisissämme on ostettavissa mm. mausteita, unkarilaisia leivonnaisia ja gulassia.
- Pikkujoulu** Toimintavuotemme päättää pikkujoulu perjantaina 11.12. klo 17 alkaen Kulttuuritalo Laikun luentosalissa. Tuttuun tapaan tarjolla joulupuuroa, glögiä ja pipareita. Pikkujoulu tarjoaa joulutunnelmaa, iloista mieltä ja mahdollisesti myös joulupukki on tavattavissa. Toivomme jokaisen tuovan pienen lahjan (n. 5 euroa) pukinpussiin.

Seuratkaa www- ja facebook-sivujamme! Korona-aikana noudatam-me annettuja kokoontumisohjeita, jolloin on mahdollista, että tapah-tumien ajankohdat muuttuvat.

Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2020

Puheenjohtaja

Irmeli Kniivilä

Hatanpään puistokuja 22 D 84
33900 Tampere
puh. 050-5818471
irmeli.kniivila@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Jorma Perälä

Viimankatu 1 A 18
33900 Tampere
puh. 040 5778616
jojuperala@gmail.com

Sihteeri

Helka Lumiainen

Koskenmäenkatu 91
37120 Nokia
puh. 040 7303820
helka.lumiainen@gmail.com

Taloudenhoitaja

Aino Erenius

Myllypurontie 42
33450 Siivikkala
puh. 050 0912010
aino.erenius@gmail.com

Muut hallituksen jäsenet

Kirsti Grönroos

puh. 044 2365979
gronrooskirsti@gmail.com

Marjut Huhtinen

puh. 040 5485116
marjut.huhtinen@gmail.com

Simo Koho

puh. 3647617, 050-5542 426
simo.koho@kolumbus.fi

Auli Mattsson

puh. 040 7245969
auli.mattsson@gmail.com

Anne-Marie Mäkinen

puh. 050 5402343
annemariemakinen@gmail.com

Sinikka Syrjä

ouh. 040 7731756
sini.syrja@saunalahti.fi

Zita Székely

puh. 050 5294495
zita.szekely@gmail.com

Tenho Takalo

puh. 040 7323728
tor.takalo@gmail.com

Viktória Tóth

puh. 046 8467788
tooth.viktooria@gmail.com

Posti Green

SEURAA WWW- JA FACEBOOK-SIVUJAMME. Seuraa sosiaalisessa mediassa **facebook**-sivuumme osoitteessa **Tampereen Suomi-Unkari Seura** tai vieraile **www-sivullamme** osoitteessa **Tampereen Suomi-Unkari Seura**. Molempien tapahtumätiedot pyritään pitämään ajan tasalla myös Unkarin Uutisten ilmestymisten välillä.

Korona-aikana noudatamme annettuja kokoontumisohjeita, jolloin on mahdollista, että tapahtumien (ks. s. 29) ajankohdat muuttuvat.

TAPAAMISET JA ASIOINTI. Yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri on tavattavissa puhelimitse tai sopimuksen mukaan kulttuurikeskus Laikussa. Varsinaista päivystysaikaa ei ole. Hallituksen jäsenten yhteystiedot ovat tämän lehden takakannen sisäsivulla sekä yhdistyksen internetsivuilla.

Huom! Lehtemme ilmestyy vain 2 kertaa vuodessa. Ilmestymisten välilläkin on tiedottamista ja tapahtumia, siksi haluaisimme saada kaikkien jäsentemme sähköpostiosoitteet.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi sihteerillemme **helkalumiainen@gmail.com**. Ilmoita myös, jos sähköpostiosoitteesi muuttuu. Kiitos!